

ปิดช่องว่างนวัตกรรมไทย : “ระบบการเงินนวัตกรรม” คือ กุญแจ ยกระดับการเติบโตและความสามารถแข่งขันของประเทศ

ปิดช่องว่างนวัตกรรมไทย : “ระบบการเงินนวัตกรรม” คือ กุญแจยกระดับ การเติบโตและความสามารถแข่งขันของประเทศ

KEY SUMMARY

เศรษฐกิจไทยกำลังติดกับดักการเติบโตเชิงโครงสร้าง อัตราการขยายตัวอ่อนแรงลงต่อเนื่อง สะท้อนชัดว่า โมเดลการเติบโตแบบเดิมที่พึ่งพา “ปริมาณ” ไม่เพียงพออีกต่อไป ประเทศไทยจำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านสู่ “การเติบโตเชิงคุณภาพ” ที่ขับเคลื่อนด้วยผลิตภาพและมูลค่าเพิ่มได้อย่างยั่งยืน “นวัตกรรม” คือเครื่องยนต์สำคัญที่จะทำให้ เกิดการเปลี่ยนผ่านนี้ขึ้น แต่ระบบการพัฒนานวัตกรรมของไทยยังมีจุดอ่อนหลายด้านที่ต้องเร่งแก้ไข เพื่อให้ ประเทศมุ่งสู่การเติบโตเชิงคุณภาพ และยกระดับคุณภาพการเติบโตได้จริง

“ระบบนวัตกรรมของไทย” ยังไม่สามารถแปลงงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิง พาณิชย์ได้จริง

- สะท้อนผ่าน (1) อันดับนวัตกรรมของไทยในดัชนี Global Innovation Index ที่ลดลงต่อเนื่อง 3 ปี สู่อันดับ 45 จาก 139 ประเทศปี 2025 เป็นการส่งสัญญาณที่ชัดเจนว่า ไทยกำลังสูญเสียความสามารถ ด้านนวัตกรรม เทียบกับคู่แข่งในภูมิภาค
- (2) สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนา (R&D) ในไทยยังต่ำกว่า 2% ต่อ GDP ซึ่งเป็นเป้าหมายระยะกลางของ ประเทศ (3) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาของไทยเริ่มส่งสัญญาณชะลอตัวลง โดยลดลงเหลือ เพียง 23 คนต่อประชากร 10,000 คน (ข้อมูลปี 2023) สะท้อนปัจจัยพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่ อ่อนแอต่อเนื่อง และ (4) จำนวนการยื่นขอสิทธิบัตรต่อประชากร 1 ล้านคนที่อยู่ในระดับต่ำเพียง 13 ฉบับ (ข้อมูลปี 2024) และจำนวนสิทธิบัตรที่ยังมีผลบังคับใช้ในปัจจุบันอยู่ในระดับต่ำ
- ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนว่า ปัญหานวัตกรรมไทยไม่ใช่การขาดความพยายาม แต่คือ “ระบบนวัตกรรมของไทย” ที่ยังไม่เอื้อต่อการแปลงศักยภาพในการวิจัยและพัฒนาให้เป็นมูลค่าเศรษฐกิจจริง

ระบบการเงินยังไม่รองรับนวัตกรรม : “กลไกแบ่งปันความเสี่ยงภาครัฐ-ภาคการเงิน” คือกุญแจสำคัญ

- ธุรกิจที่พัฒนานวัตกรรมใหม่โดยเฉพาะธุรกิจเทคโนโลยีและสตาร์ทอัพ มีศักยภาพเติบโตสูง แต่มักจะเข้าถึง แหล่งเงินทุนได้ยาก เนื่องจากขาดหลักประกันเงินกู้ที่มีลักษณะเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องได้
- ปัจจุบันการจัดสรรเงินทุนให้ธุรกิจนวัตกรรมไทยยังมีช่องว่างเชิงโครงสร้าง จากทั้งฝั่งอุปทาน และอุปสงค์ ฝั่งอุปทานเงินทุน สถาบันการเงินยังขาดมาตรฐานสากลในการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน ทางปัญญา (Intellectual Property : IP) และยังคงยึดหลักประกันทางกายภาพเป็นหลัก ส่งผลให้ การประเมินความเสี่ยงไม่สอดคล้องกับโมเดลธุรกิจนวัตกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูงด้านกระแสรายได้ และเทคโนโลยี ฝั่งอุปสงค์เงินทุน ธุรกิจไทยที่พร้อมลงทุนในนวัตกรรมใหม่และสามารถต่อ ยอดเชิงพาณิชย์ ได้ยังมีไม่มาก สะท้อนโครงสร้างเศรษฐกิจที่ยังไม่เอื้อต่อการสร้างและขยายธุรกิจฐานนวัตกรรม ช่องว่าง

ดังกล่าวนี้สะท้อนชัดผ่านการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันในไทย ซึ่ง ณ ปี.ย. 2025 มีสัดส่วนเพียง 0.07% ของสินทรัพย์ค้ำประกันทั้งหมด

- บทเรียนจากหลายประเทศชี้ชัดว่า “กลไกแบ่งปันความเสี่ยงระหว่างภาครัฐและภาคการเงิน” เป็นกุญแจสำคัญในการปลดล็อกเงินทุนสู่ธุรกิจนวัตกรรม โดยเฉพาะการแก้ปัญหาในฟุ้งอุปทานเงินทุน เช่น สิงคโปร์เกาหลีใต้ และมาเลเซีย ใช้กลไกค้ำประกันความเสี่ยงร่วมกัน โดยรัฐช่วยค้ำประกันความเสี่ยงราว 50-90% ของยอดคงเหลือหลังลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ ช่วยลดภาระความเสี่ยงของสถาบันการเงิน ควบคู่กับการกำหนดมาตรฐานประเมินมูลค่า IP ที่เป็นสากลน่าเชื่อถือ และการจัดตั้งกองทุนร่วมลงทุนภาครัฐและภาคธุรกิจ ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นฟุ้งอุปสงค์เงินทุน สร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจกล้าลงทุนพัฒนานวัตกรรมเชิงพาณิชย์มากขึ้น กลไกแบ่งปันความเสี่ยงจะทำหน้าที่เป็น ‘สะพาน’ เชื่อมอุปทานเงินทุนกับอุปสงค์นวัตกรรม ให้สามารถเกิดขึ้นพร้อมกันได้
- ในโลกข้างหน้า เศรษฐกิจจะถูกขับเคลื่อนด้วย “สินทรัพย์ไม่มีตัวตน” มากขึ้น ประเทศที่ออกแบบ “ระบบการเงินนวัตกรรม” ให้เงินทุนและนวัตกรรมเดินหน้าไปพร้อมกันได้ จะเป็นประเทศที่สามารถยกระดับศักยภาพการเติบโตและความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรมได้อย่างยั่งยืน

ไทยต้องออกแบบ “ระบบการเงินนวัตกรรม” ให้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างระบบนิเวศนวัตกรรม

การผลักดันให้ทรัพย์สินทางปัญญาและนวัตกรรมสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้จริง จำเป็นต้องออกแบบและปรับกลไกระบบการเงินให้รองรับเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมใหม่ ซึ่งไม่ใช่แค่การจัดสรรเงินทุนเพิ่มเติม แต่คือการทำให้ระบบการเงิน “กล้าให้เงินทุน” และภาคธุรกิจ “กล้าลงทุน” ในจังหวะเดียวกัน ผ่าน 4 เสาหลักดังนี้

- 1. ปรับกรอบการปล่อยสินเชื่อให้รองรับทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกัน** ลดการยึดติดหลักประกันทางกายภาพ และประเมินศักยภาพธุรกิจจากความสามารถในการสร้างมูลค่าในอนาคต เพื่อให้ธุรกิจนวัตกรรมสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ สอดคล้องกับวงจรการพัฒนานวัตกรรมและการต่อยอดเชิงพาณิชย์
- 2. ใช้กลไก “แบ่งปันความเสี่ยง” ระหว่างภาครัฐกับภาคการเงินอย่างเป็นระบบ** ตั้งแต่การค้ำประกันสินเชื่อ การสนับสนุนต้นทุนการประเมินมูลค่า IP ไปจนถึงกลไกรับความเสี่ยงกรณีผิดนัดชำระหนี้ เพื่อปลดล็อกข้อจำกัดด้านการบริหารความเสี่ยงของสถาบันการเงิน และเพิ่มแรงจูงใจในการปล่อยสินเชื่อเพื่อนวัตกรรม
- 3. พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานการประเมินมูลค่า IP ที่ใช้งานได้จริง** เพื่อให้ฟุ้งอุปทานเงินทุนมีข้อมูลและมีเครื่องมือประเมินความเสี่ยงธุรกิจนวัตกรรมที่น่าเชื่อถือ ลดความไม่แน่นอน และช่วยให้เงินทุนไหลสู่ธุรกิจนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น
- 4. สร้างแรงจูงใจด้าน “อุปสงค์” เพื่อให้เกิดการลงทุนพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง** หากไม่มีจุดเริ่มต้นของความต้องการสร้างนวัตกรรมคุณภาพสูงเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ นวัตกรรมจะไม่สามารถขยายผลเชิงพาณิชย์และสร้างมูลค่าเพิ่มให้เศรษฐกิจไทยได้อย่างแท้จริง

ทั้งสี่เสาหลักนี้ต้องขับเคลื่อนผ่าน Stakeholders หลักที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน เช่น กระทรวงการคลัง, กรมทรัพย์สินทางปัญญา, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.), ธนาคารแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทย โดยร่วมมือกับองค์กรสากล World Intellectual Property Organization (WIPO) ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนี้ จึงจะทำให้ระบบการเงินไทยทำหน้าที่เป็น “ตัวเชื่อม” ระหว่างเงินทุน นวัตกรรม และการยกระดับศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจไทยในระยะยาวได้สำเร็จ

หลังวิกฤต COVID-19 เศรษฐกิจไทยยังไม่สามารถกลับไปเติบโตได้เกิน 3% เช่นเดิม และจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่เติบโตต่ำสุดของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สถานการณ์นี้สะท้อนว่า ปัญหาเศรษฐกิจไทยไม่ได้เป็นเพียงวัฏจักรระยะสั้น แต่แสดงให้เห็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่สะสมยาวนาน ทั้งการลงทุนอยู่ในระดับต่ำ การเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว การสูญเสียความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยเมื่อเทียบกับประเทศอาเซียน รวมถึงผลเป็นทางเศรษฐกิจหลังวิกฤต COVID-19 ที่เห็นได้จากหนี้ครัวเรือนสูงใกล้ 90% ของ GDP รายได้แรงงานที่เติบโตช้า และธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวนมากที่รายได้ยังไม่ฟื้นตัว

ขณะเดียวกัน ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกยิ่งซ้ำเติมแรงกดดันต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทย ทั้งความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ ความผันผวนของห่วงโซ่อุปทานโลก และการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในเอเชียที่ทวีความรุนแรงขึ้น ในบริบทที่ภาครัฐเผชิญข้อจำกัดทางการคลังมากขึ้น พื้นที่นโยบายในการกระตุ้นเศรษฐกิจแบบเดิมมีจำกัด

ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนไปนี้ เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มขยายตัวต่ำลงในระยะข้างหน้า และไม่สามารถพึ่งพาโมเดลการเติบโตเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยแรงงานต้นทุนต่ำ และการแข่งขันด้านปริมาณได้อีกต่อไป ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งยกระดับศักยภาพการเติบโตใหม่สู่ “การเติบโตเชิงคุณภาพ” ที่เน้นการยกระดับผลิตภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างยั่งยืน ซึ่ง “นวัตกรรม” คือเครื่องยนต์สำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนผ่านครั้งนี้

“ระบบนวัตกรรมไทย” ยังไม่สามารถแปลงงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ได้จริง

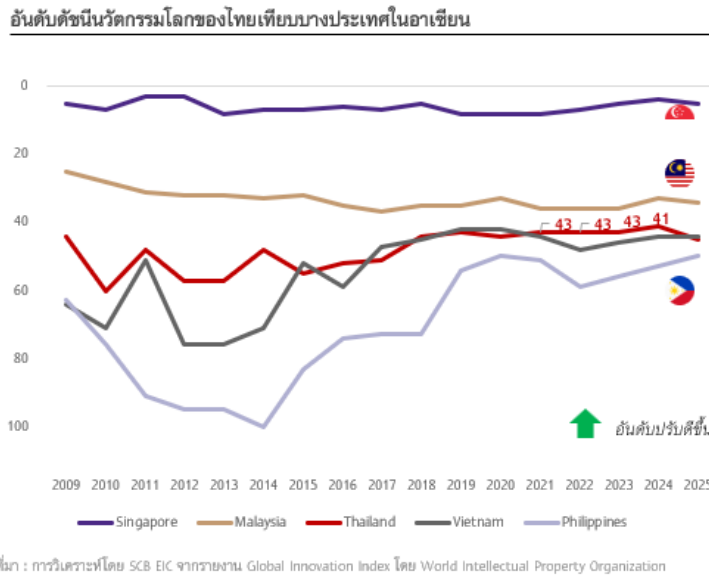
การพัฒนางานวิจัยนวัตกรรมของไทยและการขยายผลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจยังเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายด้าน สะท้อนจาก

- (1) **อันดับของไทยในดัชนีนวัตกรรมโลก (Global Innovation Index)** โดย World Intellectual Property Organization (WIPO) ที่ปรับลดลงเป็นปีที่ 3 โดยในปี 2025 ไทยร่วงลง 4 อันดับ มาอยู่ที่อันดับ 45 จาก 139 ประเทศ ขณะที่ประเทศคู่แข่งสำคัญในภูมิภาค เช่น เวียดนาม สามารถพัฒนานวัตกรรมได้ต่อเนื่อง และแซงไทยขึ้นมาได้ในปีเดียวกัน (รูปที่ 1)
- (2) **สัดส่วนการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาของไทยอยู่ในระดับต่ำ** เพียง 0.92% ของ GDP ในปี 2025 (คาดการณ์โดยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ) ต่ำกว่าเป้าหมายระยะกลางปี 2023-2027 ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ที่ 2% และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศสมาชิกในองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ที่ 2.7% มาก การพัฒนานวัตกรรมไทยที่ล่าช้าสะท้อนปัญหาเชิงระบบ ทั้งโครงสร้างสถาบันที่ยังไม่เอื้อต่อการลงทุนในนวัตกรรมใหม่ การขาดความเชื่อมโยงระหว่างงานวิจัยของภาครัฐ มหาวิทยาลัย และภาคธุรกิจในการต่อยอดนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ รวมถึงนโยบายสนับสนุนนวัตกรรมภาคเอกชนที่ยังไม่ชัดเจนและขาดความต่อเนื่อง
- (3) **จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาของไทยเริ่มชะลอตัว** จำนวนแบบเทียบเท่าทำงานเต็มเวลา (Full-Time Equivalent : FTE) ในปี 2023 ลดลงเหลือเพียง 23 คนต่อประชากร 10,000 คน ต่ำสุดตั้งแต่ปี 2018 ทำให้ศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และพัฒนานวัตกรรมเชิงลึกมีข้อจำกัดมากขึ้น
- (4) **การนำผลงานวิจัยไปต่อยอดเชิงพาณิชย์ ความร่วมมือระหว่างหน่วยวิจัยภาครัฐ มหาวิทยาลัย และภาคธุรกิจไทยยังมีน้อย** แม้ปริมาณงานวิจัยนวัตกรรมของไทยจะเติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากสัดส่วนของผลงานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ที่ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดทำมีเพียง 1.2% ของงานวิจัยที่ตีพิมพ์ทั้งหมด (ข้อมูลปี 2024) ส่งผลให้โครงการวิจัยนวัตกรรมจำนวนมากไม่สามารถต่อยอดไปสู่ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือเทคโนโลยีใหม่ที่เพิ่มความสามารถการแข่งขันของภาคธุรกิจได้จริง นอกจากนี้ การยื่นขอสิทธิบัตรในไทยยังอยู่ในระดับต่ำเพียง 13 ฉบับต่อประชากร 1 ล้านคน เทียบกับเกาหลีใต้ที่สูงถึง 3.7 พันฉบับต่อประชากร 1 ล้านคน โดยไทยมีสิทธิบัตรที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันเพียง 1,852 ฉบับ ขณะที่เกาหลีใต้และญี่ปุ่นที่มี

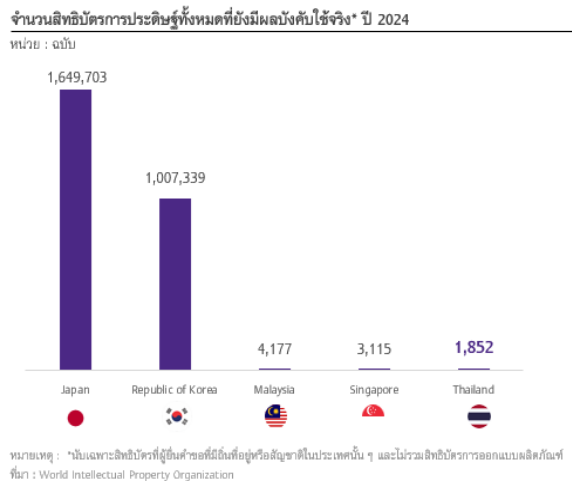
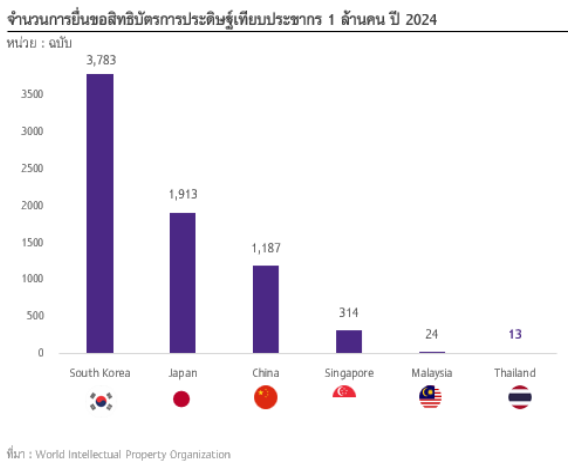
มากกว่า 1 ล้านฉบับ (ข้อมูลปี 2024) สะท้อนช่องว่างสำคัญระหว่าง “จำนวนงานวิจัย” กับ “นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้จริงในไทย” (รูปที่ 2)

ปัญหาที่แท้จริงของการพัฒนานวัตกรรมไทยจึงอาจไม่ได้อยู่ที่การขาดแคลนงานวิจัยหรือไอเดียนวัตกรรม แต่คือการขาดกลไกที่สามารถแปลงงานวิจัยให้เป็นเครื่องมือสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันระบบนวัตกรรมของไทยยังขาด “ตัวเชื่อมระบบนวัตกรรม” ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ใหม่จากห้องปฏิบัติการ ไปสู่การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ การทดสอบทางการตลาด และการต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้จริงในที่สุด¹

รูปที่ 1 : อันดับดัชนีนวัตกรรมไทยลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงหลัง

รูปที่ 2 : จำนวนการยื่นขอสิทธิบัตรและสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่มีผลบังคับใช้ของไทยอยู่ในระดับต่ำ

¹ ภูษณ์ จันทโนทก และศุภณีย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC). (2025). บทบาทของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย [คำบรรยายในงานสัมมนา “กระตุก GDP ไทย” ด้วยกองทุน ววน.]. กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย.

ระบบการเงินยังไม่รองรับนวัตกรรม : “กลไกแบ่งปันความเสี่ยงภาครัฐ-ภาคการเงิน” คือกุญแจสำคัญ

SCB EIC มองว่า ตัวเชื่อมสำคัญของระบบนวัตกรรมไทยที่ยังขาดประสิทธิภาพคือ “ระบบการเงินนวัตกรรม” เนื่องจากกลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ยังไม่ทำงาน โดยเฉพาะกองทุนร่วมลงทุน เครื่องมือแบ่งปันความเสี่ยงจากภาครัฐ และระบบสินเชื่อที่ยังประเมินความเสี่ยงจากมูลค่าหลักประกันทางกายภาพ มากกว่าศักยภาพการสร้างรายได้ของนวัตกรรม ส่งผลให้ธุรกิจเทคโนโลยีและสตาร์ทอัพจำนวนมาก ซึ่งมีศักยภาพการเติบโตสูงแต่ขาดหลักประกันแบบดั้งเดิม ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ แม้จะเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ประเทศได้ในระยะยาว

บทเรียนจากประเทศผู้นำนวัตกรรมพบว่า แค่ผลิตงานวิจัยอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ แต่ต้องมีระบบนิเวศที่ดีรองรับด้วย ประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านนวัตกรรมไม่ได้โดดเด่นแค่การสร้างงานวิจัยหรือเทคโนโลยีใหม่ แต่ยังมีระบบนิเวศที่ช่วยให้นวัตกรรมสามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้จริง โดยมีปัจจัยความสำเร็จ 3 ประการ คือ

1. **โครงสร้างพื้นฐานด้านความรู้และบุคลากร** มีการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP ในสัดส่วนสูง และมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัย และภาคธุรกิจอย่างเป็นระบบ
2. **ตลาดแข่งขันได้และกฎระเบียบเอื้อต่อนวัตกรรม** มีตลาดที่เปิดกว้าง และเอื้อต่อการเร่งพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ของผู้ผลิตเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน ควบคู่กับกฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการบังคับใช้สัญญาที่มีประสิทธิภาพ เช่น สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ สัญญาความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา และสัญญาการถ่ายโอนเทคโนโลยี ซึ่งกำหนดสิทธิและผลประโยชน์ของคู่สัญญาอย่างชัดเจน ช่วยลดความไม่แน่นอนทางกฎหมาย และเพิ่มแรงจูงใจให้ภาคธุรกิจลงทุนพัฒนานวัตกรรม
3. **ระบบการเงินที่รองรับธุรกิจนวัตกรรม** เนื่องจากธุรกิจนวัตกรรมต้องใช้เงินลงทุนสูง ผลตอบแทนไม่แน่นอน และมีสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (Intangible assets) ในสัดส่วนสูง เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property : IP) ซอฟต์แวร์ และข้อมูล หากภาคการเงินยังยึดติดกับหลักประกันแบบดั้งเดิมและประเมินความเสี่ยงจากข้อมูลทางการเงินในอดีตหรือประวัติสินเชื่อเป็นหลัก ธุรกิจเหล่านี้จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้จำกัด ประเทศผู้นำนวัตกรรมจึงพัฒนากลไกทางการเงินที่หลากหลายและยืดหยุ่น มีทางเลือกการระดมทุน ทั้งตลาดเงิน ตลาดทุน กลไกค้ำประกันหรือแบ่งปันความเสี่ยง และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกัน เพื่อให้ระบบการเงินมีบทบาทสนับสนุนนวัตกรรมได้จริง

World Intellectual Property Organization (WIPO) ประเมินว่าในช่วงปี 1995-2024 การลงทุนในสินทรัพย์ไม่มีตัวตนของ 27 กลุ่มประเทศหลักของโลกเติบโตสะสมกว่า 143% ขณะที่การลงทุนในสินทรัพย์มีตัวตน (Tangible assets) ขยายตัวสะสมเพียง 32% สอดคล้องกับโครงสร้างมูลค่ากิจการของบริษัทขนาดใหญ่ในตลาดหุ้นสหรัฐฯ ที่มีสัดส่วนสินทรัพย์ไม่มีตัวตนสูงถึงราว 90% ของมูลค่ากิจการทั้งหมด

ตัวเลขนี้สะท้อนบทบาทที่เพิ่มขึ้นของทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า และองค์ความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ภาครัฐในหลายประเทศ รวมถึงไทย ยังปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ส่งผลให้สินทรัพย์เชิงนวัตกรรมและองค์ความรู้ไม่สามารถนำมาใช้เป็นหลักประกันเพื่อการเข้าถึงเงินทุนได้อย่างเต็มที่

การยกระดับบทบาทของภาคการเงินให้สามารถขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจได้จริงจึงเป็นความท้าทายสำคัญของประเทศไทย แม้ที่ผ่านมา จะมีความพยายามสนับสนุนนวัตกรรมผ่านเครื่องมือทางการเงินในหลายมิติ ทั้งกองทุนร่วมลงทุนภาครัฐเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมภายใต้สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ รวมถึง

มาตรการยกเว้นภาษีเพื่อการวิจัยและพัฒนาภายใต้โครงการของ BOI แต่เครื่องมือเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังมีบทบาทจำกัดอยู่ในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม และยังไม่สามารถเชื่อมต่อไปสู่การขยายผลเชิงพาณิชย์ในวงกว้างได้

ระบบการเงินไทยยังไม่ขับเคลื่อนนวัตกรรม

สำหรับประเทศไทย บทบาทของภาคการเงินในการจัดสรรเงินทุนให้แก่ธุรกิจนวัตกรรมยังมีข้อจำกัดทั้งฝั่งอุปทานและอุปสงค์ ส่งผลให้นวัตกรรมจำนวนมากไม่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์และสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อจำกัดฝั่งอุปทานเงินทุน ประกอบด้วย

1. **การขาดมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property : IP)** โดยธรรมชาติของ IP มีมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ทำให้การประเมินมูลค่าทำได้ยาก ประกอบกับไทยยังขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ แนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน และตลาดรองรับซื้อขาย IP ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สถาบันการเงินส่วนใหญ่ยังไม่กล้ารับ IP เป็นหลักประกันในการให้สินเชื่อ
2. **การยึดติดกับหลักประกันแบบดั้งเดิม** สถาบันการเงินยังคงประเมินความเสี่ยงธุรกิจจากสินทรัพย์ที่จับต้องได้ เช่น รถยนต์ เครื่องจักร และอสังหาริมทรัพย์ ทำให้ธุรกิจนวัตกรรมระยะเริ่มต้น ซึ่งมีสินทรัพย์ส่วนใหญ่เป็น IP ไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อภายใต้กรอบการประเมินนี้ได้
3. **ความเสี่ยงด้านกระแสรายได้และเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงเครดิต** ธุรกิจนวัตกรรมต้องใช้เวลาพัฒนาและทดสอบสินค้าก่อนเข้าสู่ตลาดเชิงพาณิชย์ ทำให้กระแสรายได้มีความไม่แน่นอนสูง สถาบันการเงินหรือผู้ให้ทุนจึงมักประเมินโอกาสผิคนัดชำระหนี้ที่อยู่ในระดับสูง ขณะเดียวกัน มาตรฐานการกำกับดูแลความเสี่ยงยังกำหนดให้มูลค่าหลักประกันต้องสามารถบังคับขายได้ ซึ่ง IP ยังมีความไม่แน่นอนสูง โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องบังคับขายทอดตลาดเมื่อธุรกิจไม่สามารถดำเนินต่อได้ ทำให้สถาบันการเงินมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงการปล่อยสินเชื่อให้ธุรกิจนวัตกรรม

ข้อจำกัดฝั่งอุปสงค์เงินทุน

ธุรกิจไทยที่ต้องการลงทุนพัฒนานวัตกรรมใหม่และมีศักยภาพเชิงพาณิชย์ยังมีจำนวนจำกัด แม้จะมีการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง แต่การนำไปใช้จริงในภาคธุรกิจยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากภาคธุรกิจส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจเพื่อรับมือความท้าทายในระยะสั้นและการรักษาสภาพคล่อง มากกว่าการลงทุนในนวัตกรรมที่มีความไม่แน่นอนสูง ขณะเดียวกัน มาตรการสนับสนุนของภาครัฐยังมุ่งเน้นการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (IP) มากกว่าการส่งเสริมการนำ IP ไปใช้ต่อยอดและขยายผลเชิงพาณิชย์ ส่งผลให้อุปสงค์เงินทุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมยังอยู่ในระดับต่ำ

ข้อจำกัดดังกล่าวสะท้อนผ่านสัดส่วนการขอสินเชื่อโดยใช้ IP เป็นหลักประกันของไทย ซึ่งอยู่ที่เพียง 0.07% ของมูลค่าหลักประกันทั้งหมด (ข้อมูลกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ณ มิ.ย. 2025) ดังนั้น หากภาคการเงินสามารถเข้าใจธรรมชาติของธุรกิจนวัตกรรมและเปิดรับ IP เป็นหลักประกันที่มีมูลค่าในตัวได้ ควบคู่กับบทบาทของภาครัฐในการพัฒนามาตรฐานการประเมินมูลค่า IP ให้มีความน่าเชื่อถือ จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการเปิดทางให้ผู้ประกอบการนวัตกรรมเข้าถึงสินเชื่อได้มากขึ้น และสามารถต่อยอดผลิตภัณณ์นวัตกรรมสู่ตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทเรียนต่างประเทศชี้ “กลไกแบ่งปันความเสี่ยงรัฐ-ภาคการเงิน” คือหัวใจของการเงินเพื่อหนุนนวัตกรรม

SCB EIC สังเคราะห์บทเรียนจากต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยความสำเร็จสำคัญของการเชื่อมโยงภาคการเงินกับระบบนวัตกรรม ไม่ได้อยู่ที่เครื่องมือทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่คือโครงสร้างระบบการเงินที่ยืดหยุ่น การทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานวิจัย รวมถึงการมีกลไกแบ่งปันความเสี่ยงระหว่างภาครัฐและภาคการเงินอย่างชัดเจน

ประเทศในเอเชียที่มีความก้าวหน้าด้านนวัตกรรมมากกว่าไทย เช่น เกาหลีใต้, สิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งติดอันดับ 4, 5 และ 34 ของโลกด้านนวัตกรรมในปี 2025 ตามลำดับ ได้พัฒนาระบบนิเวศที่เชื่อมโยงงานวิจัย นวัตกรรม และระบบ

การเงินอย่างต่อเนื่องยาวนานกว่าทศวรรษ โดยออกแบบเครื่องมือทางการเงินให้สอดคล้องกับระดับความเสี่ยงและช่วงการเติบโตของธุรกิจนวัตกรรมในแต่ละระยะ เพื่อสนับสนุนการขยายผลเชิงพาณิชย์อย่างเป็นระบบ

สิงคโปร์ : สร้างระบบนิเวศทางการเงิน รัฐร่วมแบกรับความเสี่ยงให้ IP ใช้เป็นทุนได้จริง

สิงคโปร์จัดตั้งโครงการ Intellectual Property Financing Scheme (IPFS) ตั้งแต่ปี 2014 เพื่อพัฒนากลไกครบวงจร ตั้งแต่การประเมินมูลค่า IP ไปจนถึงการปล่อยสินเชื่อ โดยหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของรัฐทำหน้าที่ประเมินมูลค่าสิทธิบัตรเพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกัน ขณะเดียวกัน ภาครัฐโดยกระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม และกระทรวงการคลัง ร่วมแบ่งปันความเสี่ยงผ่านการค้ำประกันและรับภาระความเสียหายจากการผิดนัดชำระหนี้สูงสุดถึง 80% ของมูลค่าความเสียหายช่วยลดความเสี่ยงของสถาบันการเงิน และเปิดทางให้การปล่อยสินเชื่อโดยใช้ IP เกิดขึ้นได้จริง

นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจดทะเบียนและการประเมินมูลค่า IP ควบคู่กับยุทธศาสตร์ Singapore Intellectual Property Strategy 2030 เพื่อผลักดันประเทศสู่การเป็นศูนย์กลางการใช้ IP เชิงพาณิชย์ของเอเชีย ในปัจจุบันสิงคโปร์ดำเนินโครงการ Enterprise Financing Scheme – Venture Debt Loan โดยภาครัฐร่วมแบ่งปันความเสี่ยงกับสถาบันการเงินในสัดส่วน 50-70% ของยอดหนี้ที่ผิดนัด ขึ้นกับอายุของบริษัท เพื่อสนับสนุนธุรกิจนวัตกรรมและสตาร์ทอัพที่ขาดหลักประกันแบบดั้งเดิม

เกาหลีใต้ : รัฐเป็นผู้รับความเสี่ยงเป็นลำดับแรก

เกาหลีใต้เริ่มพัฒนาระบบการเงินเพื่อหนุนนวัตกรรมตั้งแต่ปี 2006 โดยมี Korea Technology Finance Corporation (KOTEC) เป็นกลไกหลักในการประเมินศักยภาพเชิงพาณิชย์ของเทคโนโลยีผ่าน Technology Rating System (TRS) ซึ่งเป็นระบบวัดระดับความก้าวหน้าของนวัตกรรมในเกาหลีที่สามารถต่อยอดเชิงพาณิชย์ได้ โดยจัดอันดับตั้งแต่ AAA ถึง D ธุรกิจต่าง ๆ รวมถึง SMEs และสตาร์ทอัพด้านเทคโนโลยีที่ได้รับอันดับ TRS ตั้งแต่ B ขึ้นไปจะสามารถขอหนังสือค้ำประกันเพื่อนำไปใช้ขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินได้ โดยภาครัฐรับความเสี่ยงจากการผิดนัดชำระหนี้มากกว่า 90% ของยอดความเสียหาย

จุดเด่นสำคัญของเกาหลีใต้ คือการติดตามผลหลังการปล่อยสินเชื่ออย่างต่อเนื่องโดย Korean Intellectual Property Office (KIPO) และการพัฒนาตลาดรองสำหรับ IP ในกรณีที่ธุรกิจผิดนัดชำระหนี้ กองทุนรับซื้อ IP ที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการคลังสามารถเข้าซื้อ IP เพื่อนำเงินมาชดเชยความเสียหายให้ธนาคารได้ กรณีศึกษาที่น่าสนใจคือ การที่รัฐพร้อมรับความเสี่ยงเป็นลำดับแรกในทุกขั้นตอน ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้ภาคการเงินในการสนับสนุนธุรกิจนวัตกรรมที่มีความเสี่ยงสูง

มาเลเซีย : เรียนรู้จากโครงการนำร่อง สู่การปรับระบบให้เป็นรูปธรรม

มาเลเซียเริ่มโครงการสินเชื่อนำร่อง โดยใช้ IP เป็นหลักประกันตั้งแต่ปี 2013 โดยร่วมมือกับ WIPO ในการพัฒนามาตรฐานการประเมินมูลค่า IP และมีมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบเงินอุดหนุนและการแบ่งปันความเสี่ยง ต่อมารัฐได้เพิ่มบทบาทการค้ำประกันความเสียหายจากการผิดนัดชำระหนี้สูงถึง 80% เพื่อจูงใจให้ธนาคารปล่อยสินเชื่อนวัตกรรมมากขึ้น

อย่างไรก็ดี ในระยะแรก มาเลเซียเผชิญข้อจำกัดด้านต้นทุนการประเมินมูลค่า IP การขาดตลาดรอง และประสบการณ์ของสถาบันการเงินในการปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจนวัตกรรม ปัจจุบันรัฐบาลได้ปรับบทบาทไปสู่การสนับสนุนเชิงปฏิบัติผ่านโครงการนำร่องที่ใช้กรณีจริงของภาคธุรกิจ โดยสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนา เช่น Malaysian Industrial Development Finance Berhad (MIDF) ได้นำพอร์ต IP ของภาคธุรกิจมาประเมินมูลค่าและออกแบบโครงสร้างสินเชื่อ เพื่อยกระดับระบบการเงินนวัตกรรมให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 : ปัจจัยความสำเร็จของระบบนิเวศทรัพย์สินทางปัญญา (IP Ecosystem) ในต่างประเทศ

 สิงคโปร์	 เกาหลีใต้	 มาเลเซีย
สร้างระบบนิเวศการเงินรองรับทรัพย์สินทางปัญญา (IP)	รัฐเป็นผู้นำและร่วมแบ่งปันความเสี่ยงในทุกระดับ	เรียนรู้จากโครงการนำร่องสู่การปรับระบบให้เป็นรูปธรรม
<ul style="list-style-type: none"> ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและระบบยื่นคำขอจดทะเบียน IP ใช้มาตรฐานการประเมินมูลค่าสากลอย่าง Chartered Valuer and Appraiser (CVA) program คู่ไปกับการพัฒนาทักษะบุคลากร ระบบ Venture Capital ช่วยให้อายุเงินต้นระยะต้นก่อนธนาคารรับช่วงต่อ รัฐช่วยแบ่งปันความเสี่ยงกับธนาคาร 50-70% ของยอดคงเหลือหากผิดนัดชำระ รัฐ-เอกชนบูรณาการการทำงานอย่างใกล้ชิด 	<ul style="list-style-type: none"> ลดต้นทุนธุรกิจ โดย KOTEC อุดหนุนการประเมินมูลค่า IP และพัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์การรับประกันความเสี่ยงผ่าน Technology Rating System รัฐรับความเสี่ยง 90% ของมูลค่าหนี้คงเหลือ หากธุรกิจนวัตกรรมผิดนัดชำระหนี้ รองรับหลังเกิดปัญหา รัฐติดตามการต่อยอด IP ธุรกิจและมีกองทุนรับซื้อ IP เพื่อลดความเสี่ยงธนาคาร พัฒนาตลาดรองซื้อขาย IP 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมกับ WIPO พัฒนามาตรฐานการประเมิน IP ผ่านโครงการนำร่อง IP Finance Pilot Project ที่นำการประเมินไปทดสอบในสถานการณ์ปล่อยสินเชื่อจริง พัฒนากลไกประกันบนฐาน IP เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ

ที่มา : การวิเคราะห์โดย SCB EIC จากข้อมูลของ Enterprise Singapore, IPOs, The Business Times, MDV, WIPO, MIDF, APEC, KOTEC และ Ministry of Intellectual Property of Korea

จากกรณีศึกษาต่างประเทศ แม้แต่ละประเทศจะมีแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศทรัพย์สินทางปัญญา (IP Ecosystem) ที่แตกต่างกัน แต่มีองค์ประกอบร่วมของความสำเร็จที่ชัดเจน โดยเฉพาะการมีกลไกแบ่งปันความเสี่ยงระหว่างภาครัฐและภาคการเงินอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการทำให้เงินทุนไหลเข้าสู่สินทรัพย์ที่มีความไม่แน่นอนสูงได้ นอกจากนี้ ประเทศที่ประสบความสำเร็จยังต้องมีการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพย์สินทางปัญญาและมาตรฐานการประเมินมูลค่าที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อสนับสนุนการนำ IP ไปใช้เชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม

ในบริบทที่เศรษฐกิจโลกกำลังก้าวสู่ยุคที่ขับเคลื่อนด้วย “สินทรัพย์ไม่มีตัวตน” มากขึ้น ภาคการเงินที่ยังยึดติดกับหลักประกันแบบดั้งเดิมจึงมีแนวโน้มกลายเป็นข้อจำกัดสำคัญต่อการยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจ และการแปลงนวัตกรรมให้เป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง

ไทยต้องออกแบบ “ระบบการเงินนวัตกรรม” ให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศนวัตกรรม

การผลักดันให้นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้จริง จำเป็นต้องยกระดับบทบาทของระบบการเงินให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศนวัตกรรม ไม่ใช่เพียงการจัดสรรเงินทุนเพิ่มเติม แต่คือการปรับโครงสร้างและกลไกของระบบการเงินให้สามารถรองรับลักษณะเฉพาะของธุรกิจนวัตกรรม ซึ่งมีความไม่แน่นอนสูงและมีรูปแบบการสร้างมูลค่าที่แตกต่างจากธุรกิจดั้งเดิม

SCB EIC มองว่าการออกแบบระบบการเงินนวัตกรรมของไทยต้องดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งฝั่งอุปทานและอุปสงค์เงินทุน ผ่านเสาหลักสำคัญ 4 ด้าน² ที่ต้องขับเคลื่อนไปพร้อมกัน ได้แก่

เสาหลักที่ 1 การปรับระบบการเงินให้รองรับ IP เป็นหลักประกัน และลดการยึดติดหลักประกันทางกายภาพแบบเดิม

ระบบการเงินจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดจากปัจจุบัน จากการพิจารณาสินเชื่อโดยอาศัยมูลค่าทรัพย์สินที่จับต้องได้ ไปสู่การประเมินศักยภาพที่แท้จริงของธุรกิจนวัตกรรม ทั้งในด้านเทคโนโลยี โมเดลธุรกิจ ความสามารถในการแข่งขัน และศักยภาพการเติบโตในอนาคต การเปิดทางให้ทรัพย์สินทางปัญญาและสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนสามารถมีบทบาทในการเข้าถึงแหล่งทุน จะช่วยลดข้อจำกัดสำคัญของธุรกิจนวัตกรรมในช่วงเริ่มต้นและช่วงขยายผลเชิงพาณิชย์ ควบคู่กับการพัฒนาเครื่องมือทางการเงินและผู้เล่นที่หลากหลาย ตั้งแต่เงินทุนในรูปแบบทุนไปจนถึงสินเชื่อเชิงพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับวงจรพัฒนานวัตกรรมในแต่ละระยะ

เสาหลักที่ 1 นี้ สามารถเริ่มต้นได้ผ่านความร่วมมือของกรมทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ WIPO ร่วมกันพัฒนาแนวทางและมาตรฐานการประเมินมูลค่า IP ที่ใช้ได้จริงในบริบทของนวัตกรรมไทย ขณะที่สถาบันการเงินสามารถเริ่มทดลองนำกรอบการพิจารณาสินเชื่อดังกล่าวนี้ไปใช้กับธุรกิจนวัตกรรมบางกลุ่มที่มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ชัดเจน

เสาหลักที่ 2 การพัฒนากรอบแบ่งปันความเสี่ยงร่วมกันระหว่างภาครัฐกับภาคการเงินอย่างเป็นระบบ

เนื่องจากความเสี่ยงสูงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สถาบันการเงินยังไม่กล้าปล่อยสินเชื่อให้กับธุรกิจนวัตกรรม (IP Financing) ภาครัฐจึงควรมีบทบาทในการร่วมรับความเสี่ยงผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น การค้ำประกันสินเชื่อ การสนับสนุนต้นทุนการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา หรือการเปิดพื้นที่ทดลองการปล่อยสินเชื่อโดยใช้ IP เป็นหลักประกันภายใต้ Regulatory Sandbox

นอกจากนี้ การสนับสนุน IP Financing ควรถูกออกแบบให้ครบวงจร ตั้งแต่การประเมินมูลค่า IP ตามมาตรฐานที่เชื่อถือได้ การพิจารณาสินเชื่อบนข้อมูลสะท้อนศักยภาพธุรกิจจริง ไปจนถึงการมีกลไกรองรับกรณีผิดนัดชำระหนี้ เช่น หน่วยงานหรือกองทุนที่สามารถรับโอนและบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้สถาบันการเงินในการปล่อยสินเชื่อเพื่อนวัตกรรมภายใต้กรอบการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม

สำหรับเสาหลักที่ 2 กระทรวงการคลังจะมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกลไกค้ำประกันร่วมรับความเสี่ยงสำหรับสินเชื่อนวัตกรรมที่เหมาะสมกับวงจรความเสี่ยง ขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีบทบาทสำคัญผ่านการสร้างภูมิทัศน์ภาคการเงิน (Financial Landscape) ควบคู่กับการวางกรอบกำกับดูแลความเสี่ยงที่เอื้อต่อการทดลองปล่อยสินเชื่อเพื่อนวัตกรรม สนับสนุนให้ภาคการเงินมีพื้นที่เรียนรู้และพัฒนาแนวทางการประเมินและบริหารความเสี่ยงที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศนวัตกรรม

² กฤษณ์ จันทโนทก และศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC). (2025). พลิกโฉมเศรษฐกิจไทยด้วยระบบนวัตกรรมใหม่ [คำบรรยายในงานสัมมนา]. The Standard Economic Forum 2025, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย.

เสาหลักที่ 3 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางและมาตรฐานการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่ใช้งานได้จริง

การลดความไม่แน่นอนของข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้เงินทุนไหลเข้าสู่ธุรกิจนวัตกรรมอย่างยั่งยืน SCB EIC เห็นว่าควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานหรือแพลตฟอร์มกลางในลักษณะ Center of Excellence ด้าน Innovation Financing เพื่อทำหน้าที่รวบรวม เชื่อมโยง และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการพัฒนา มาตรฐานการประเมินมูลค่า IP และกลไกรับรองผู้ประเมิน เพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือของข้อมูล การเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาครัฐ ภาคการเงิน และภาคเอกชนในรูปแบบที่เหมาะสม จะช่วยลดต้นทุนการประเมิน ความเสี่ยง สร้างความมั่นใจให้ผู้ให้ทุน และเอื้อให้การตัดสินใจสนับสนุนธุรกิจนวัตกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้นในระยะยาว

เสาหลักที่ 3 นี้จำเป็นต้องอาศัยกรมทรัพย์สินทางปัญญา สกสว. กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และสมาคมธนาคารไทยร่วมวางระบบฐานข้อมูลกลางด้านมูลค่าหลักประกัน IP และการใช้ประโยชน์นวัตกรรมเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินและภาคธุรกิจ สามารถใช้เป็นฐานอ้างอิงร่วมกัน ทดลองใช้ และพัฒนาต่อยอดไปสู่ มาตรฐานกลางที่ใช้งานได้จริง

เสาหลักที่ 4 การสร้างแรงจูงใจด้านอุปสงค์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนพัฒนานวัตกรรมที่สามารถต่อยอดสู่โอกาสทางธุรกิจได้จริง

เนื่องจากมูลค่าของทรัพย์สินทางปัญญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อถูกนำไปใช้เชิงพาณิชย์ หากภาคธุรกิจยังไม่เห็นโอกาสในการสร้างรายได้จากนวัตกรรม การพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาก็จะไม่สามารถขยายผลสู่ระบบเศรษฐกิจได้อย่างแท้จริง ในเสาหลักที่ 4 นี้ ภาครัฐจำเป็นต้องออกแบบแรงจูงใจเพื่อสร้างอุปสงค์ด้านนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่บริษัทที่มีแผนลงทุนในเทคโนโลยีหรือการวิจัยและพัฒนา ควบคู่กับการจัดตั้งกลไก Co-funding ที่ภาครัฐร่วมลงทุนกับภาคธุรกิจ ในโครงการนวัตกรรม โดยอาจเริ่มจากบริษัทขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพในการขยายผล ก่อนขยายไปสู่ SMEs แนวทางดังกล่าวจะช่วยสร้างกระแสรายได้ที่ชัดเจนให้กับทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ภาคธุรกิจเห็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม และเพิ่มความเชื่อมั่นในการลงทุนด้านนวัตกรรมในระยะยาว (รูปที่ 4)

ทั้งสี่เสาหลักจำเป็นต้องขับเคลื่อนโดย Stakeholders หลักที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกัน เพื่อให้ระบบการเงินสามารถทำหน้าที่เป็น “ตัวเชื่อม” ระหว่างนวัตกรรม เงินทุน และการยกระดับศักยภาพการเติบโตของเศรษฐกิจไทยในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

รูปที่ 4 : สี่เสาหลักการออกแบบ “ระบบการเงินนวัตกรรม” ของไทยที่ต้องขับเคลื่อนพร้อมกัน

ที่มา : SCB EIC และ WIPO

ท้ายที่สุด การพัฒนา “ระบบการเงินนวัตกรรม” เป็นการปรับโครงสร้างเชิงระบบที่ต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนภาครัฐในฐานะผู้ออกแบบระบบและร่วมแบ่งปันความเสี่ยง ภาคการเงินในฐานะผู้พัฒนาเครื่องมือและกรอบประเมินความเสี่ยงรูปแบบใหม่ และภาคธุรกิจในฐานะผู้สร้างอุปสงค์และขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่ตลาดจริง แม้ในช่วงปีที่ผ่านมา จะเริ่มมีความพยายามเชื่อมโยงการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเข้ากับการเข้าถึงแหล่งเงินทุนมากขึ้น แต่ความพยายามดังกล่าวยังจำเป็นต้องถูกยกระดับให้เชื่อมโยงกันเป็น “ระบบนิเวศนวัตกรรม” อย่างแท้จริง

หากไทยไม่เร่งปฏิรูประบบการเงินให้รองรับนวัตกรรมในช่วง 3-5 ปีข้างหน้า ช่องว่างด้านผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคจะยิ่งขยาย และอาจกลายเป็นข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจไทยในระยะยาว

ในทางกลับกัน หากไทยสามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านนี้ได้อย่างต่อเนื่อง และเชื่อมองค์ความรู้ งานวิจัย ทรัพย์สินทางปัญญา และแหล่งเงินทุนเข้าด้วยกันตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง ระบบการเงินเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมไม่ใช่เพียงแนวคิดเชิงนโยบาย แต่จะกลายเป็นเครื่องยนต์ใหม่ของการเติบโตเชิงคุณภาพ ช่วยเพิ่มผลิตภาพและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อย่างไรก็ตาม ในโลกเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยสินทรัพย์ไม่มีตัวตน การปรับตัวที่ล่าช้าอาจทำให้ไทยไม่เพียง “พลาดโอกาส” แต่เสี่ยงที่จะ “ตามไม่ทัน” การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจโลกในระยะยาว

บทวิเคราะห์โดย... <https://www.sceic.com/th/detail/product/Innovation-090426>

Disclaimer: This article is made by The Siam Commercial Bank (“SCB”) for the purpose of providing information and analysis only. Any information and analysis herein are collected and referred from public sources which may include economic information, marketing information or any reliable information prior to the date of this document. SCB makes no representation or warranty as to the accuracy, completeness and up-to-dateness of such information and SCB has no responsibility to verify or to proceed any action to make such information to be accurate, complete, and up-to-date in any respect. The information contained herein is not intended to provide legal, financial or tax advice or any other advice, and it shall not be relied or referred upon proceeding any transaction. In addition, SCB shall not be liable for any damages arising from the use of information contained herein in any respect.

ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์

กฤษณ์ จันทร์โถก

กรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

กุศลีน จารุชาติ (kusalin.charuchart@scb.co.th)

นักเศรษฐศาสตร์

ดร.ปุณยวัฒน์ ศรีสิงห์ (poonyawat.sreesing@scb.co.th)

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

ดร.ฐิติมา ชูเชิด (thitima.chucherd@scb.co.th)

ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายบริหารฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจมหภาค

MACROECONOMICS RESEARCH

ดร. ยรรยง ไทยเจริญ

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร สายงานวิจัยเศรษฐกิจและความยั่งยืน ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ (SCB EIC)

ดร.ฐิติมา ชูเชิด

ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายบริหารฝ่ายวิจัยเศรษฐกิจมหภาค

ดร.ปุณยวัฒน์ ศรีสิงห์

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

นนท์ พงษ์ศิริ

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

วิชาญ กุลาดี

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

กุศลีน จารุชาติ

นักเศรษฐศาสตร์

ณัฐพงศ์ ตันติจิรานนท์

นักเศรษฐศาสตร์

ภัคพล ตันติวิชัย

นักเศรษฐศาสตร์

ภาวัต แสงสัตย์

นักเศรษฐศาสตร์

www.scbeic.com

Stay connected

Find us at

@scbeic | 🔍

ท่านพึงพอใจต่อบทวิเคราะห์นี้เพียงใด?

ความเห็นของท่าน สำคัญกับเรา

ร่วมตอบแบบสอบถาม 7 ข้อ
เพื่อนำไปพัฒนาบทวิเคราะห์ของ
SCB EIC ต่อไป

คลิกเพื่อทำ
แบบสอบถาม

“Economic and business intelligence for effective decision making”

ECONOMIC INTELLIGENCE CENTER

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์

เจาะลึก
สถานการณ์เศรษฐกิจ

เกาะติด
การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผล
ต่อภาคธุรกิจ

อัปเดต
ประเด็นร้อนที่ไม่ควรพลาด

Stay connected

Find us at

@scbeic |

www.scbeic.com